

Перед початком чергового засідання Президії НАН України 12 грудня 2012 року академік НАН України Б.Є.Патон вручив державні і урядові нагороди групі провідних учених Національної академії наук України.

Далі учасники засідання заслухали та обговорили звітну доповідь заступника голови Наукової ради цільової комплексної програми «Проблеми ресурсу і безпеки експлуатації конструкцій, споруд та машин» («Ресурс») академіка НАН України Л.М.Лобанова про результати виконання програми у 2010-2012 рр.

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б.Є.Патон, заступник головного інженера ВАТ «Одеський припортовий завод» А.О.Йолкін, віцепрезидент Державного підприємства «НАЕК «Енергоатом» В.М.Пишний, головний інженер ВАТ «Укртранснафта» В.М.Васильюк, директор Інституту проблем міцності ім.Г.С.Писаренка НАН України член-кореспондент НАН України В.В.Харченко, завідувач відділу Інституту технічної механіки НАН України член-кореспондент НАН України В.Ф.Ушкалов, віцепрезидент НАН України, директор Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академік НАН України В.М.Геєць, професор, радник дирекції Державного Науково-дослідного інституту будівельних конструкцій П.І.Кривошеєв, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С.Яцків.

Відзначалось, що у багатьох країнах світу спостерігаються загальні тенденції, за якими значна кількість конструкцій, споруд і машин, що експлуатуються, потребують оновлення, реконструкції чи зняття з експлуатації. Особливого значення ця проблема набуває в Україні, оскільки більшість конструкцій, споруд і машин вже відпрацювала свій нормативний термін експлуатації. Водночас через відсутність відтворення основних фондів і брак коштів для підтримання їх у належному стані становище продовжує лише погіршуватися. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання управління експлуатаційною надійністю та довговічністю відповідальних об'єктів шляхом визначення їх технічного стану і залишкового ресурсу, а також встановлення науково обґрунтованих термінів експлуатації.

Було зауважено, що програма «Ресурс» була дійсно комплексною, до виконання її 9 розділів та 97 проектів залучалось 26 інститутів 7 відділень НАН України.

Впродовж трьох років отримано важливі науково-технічні та практичні результати. Створено ефективні методи і засоби для оцінювання та подовження

ресурсу енергетичного обладнання, об'єктів атомної енергетики, нафто- й газопроводів, мостів, будівельних і транспортних конструкцій.

Розроблено нові технології ремонту конструкцій та захисту їх від корозії, а також створено низку нормативних документів й науково-технічних посібників.

Зазначалось як позитив і те, що значна кількість науково-технічних розробок за програмою вже впроваджена в різні галузі економіки з досить суттєвим економічним ефектом.

Проте незважаючи на отримані результати, актуальність досліджень, спрямованих на подовження ресурсу експлуатації конструкцій, споруд та машин, залишається дуже високою. Тому треба підтримати пропозиції Наукової ради цільової комплексної програми «Проблеми ресурсу і безпеки експлуатації конструкцій, споруд та машин» («Ресурс») і виступаючих щодо продовження її виконання. Для більш активного практичного використання отриманих результатів доцільно збільшити тривалість реалізації окремих проектів наступного етапу програми від трьох до п'яти років й науковій раді сформулювати нові завдання, сконцентрувавши наукові та фінансові ресурси на найбільш актуальних напрямках досліджень. При цьому при проведенні конкурсу проектів першочергову увагу необхідно приділяти фінансуванню крупних комплексних робіт, не розпорошувати кошти на виконання дрібних проектів й добиватися максимального рівня впровадження результатів програми. Потрібно також залучити до її виконання фахівців установ інших відділень НАН України, зокрема хіміків, фізиків, біологів.

Члени Президії НАН України та запрошені заслухали й обговорили звітну доповідь голови Наукової ради цільової комплексної програми прикладних досліджень НАН України «Науково-технічні та економічні проблеми забезпечення спільної роботи Об'єднаної енергетичної системи України з об'єднанням енергосистем європейських країн» («Об'єднання») академіка НАН України Б.С.Стогнія.

У доповіді та виступах академіка НАН України Б.Є.Патона, директора Інституту загальної енергетики НАН України академіка НАН України М.М.Кулика, директора Інституту проблем машинобудування ім.А.М.Підгорного НАН України академіка НАН України Ю.М.Мацевитого, завідувача відділу Інституту газу НАН України доктора технічних наук І.Я.Сигала було зауважено, що зазначена програма спрямована на вирішення нових науково-технічних проблем Об'єднаної енергетичної системи України, які виникають у зв'язку з переведенням енергосистеми України на паралельну роботу з енергооб'єднанням Європейського Союзу. Хоча згадані проблеми треба вирішувати незалежно від цього процесу, оскільки стан вітчизняної енергетики потребує покращення.

Зазначалось, що занепад в 90-і роки минулого століття економіки України і зміна економічних відносин в енергетичній галузі спричинили суттєве ослаблення відповідної галузевої науки. Тому Академія зобов'язана допомагати енергетикам вирішувати складні науково-технічні завдання. Реалізація академічної програми «Об'єднання» стала одним із прикладів досить успішної співпраці, завдяки якій було отримано результати, що допомагають значно підвищити рівень роботи ОЕС України.

Зокрема, розробки НАН України великою мірою забезпечують вирішення проблем маневреності енергосистеми, моніторингу і вдосконалення оперативно-диспетчерського та автоматичного управління в Об'єднаній енергосистемі України, зниження негативного впливу енергетики на довкілля.

Цілий ряд наукових результатів вже знайшов практичне застосування в енергетиці України і в деяких випадках розробки вчених Академії навіть витіснили відомих світових виробників.

Але водночас ще потребують подальшої проробки питання забезпечення необхідного рівня гнучкості та адаптивності енергосистеми у відповідності з вимогами часу, врахування крупних джерел відновлюваної енергії, зокрема сонячних та вітрових станцій, а також ряд інших питань.

Також залишається не повністю вирішеною проблема удосконалення нормативної бази відповідно до європейських стандартів.

Тому вченим Академії доцільно продовжити виконання досліджень у цій галузі. Причому основні інтелектуальні та фінансові ресурси необхідно спрямувати на нові проблеми електроенергетики і на вирішення питання покращення екологічних показників її роботи.

Крім того, Президія НАН України заслухала інформацію про присудження премії Російської академії наук і Національної академії наук України 2012 року; про показники фінансування НАН України у 2013 році, затверджені Законом України «Про Державний бюджет України на 2013 рік»; про нагородження Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України членів Спілки інвалідів Чорнобиля Святошинського району м.Києва; про виконання науково-технічної експертизи проектів технологічних парків; також було розглянуто низку кадрових питань та прийнято рішення про нагородження відзнаками Національної академії наук України.

Секретаріат Президії НАН України